

Τοπογραφικὸς χάρτης τῆς μάχης τῆς Σαδόβας

αὐτοῦ καλυπτόμενον πεζικόν, ἀνέτρεψεν ἢ διασκόρπισεν αὐτὸ εἰς μέρη τινὰ ἐν τυφλῇ φυγῇ καὶ ἐμεγάλυνε διὰ τούτου σπουδαίως τὴν γενικὴν διάλυσιν. Αἱ αὐστριακαὶ ἐκθέσεις ἐξηγοῦσι τοῦτο διὰ τοῦ δυσχωρισμοῦ, ὅτι οὐχὶ τὸ πρωσικὸν ἱππικὸν προῦξένησεν αὐτὸ τὸ ὀλέθριον κακόν, ἀλλὰ τὸ καταστρεπτικὸν πῦρ τὸ ἐξερευγόμενον ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἰλῶν ὑπὸ τοῦ πανταχόθεν προχωροῦντος πεζικοῦ καὶ πυροβολικοῦ τοῦ ἀντιπάλου· τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο δὲν διαμυρσβητεῖται ποσῶς ὑπὸ τῶν Πρώσων. Ἄλλ' εἶνε ἐπίσης ἀληθές, ὅτι τὸ πρωσικὸν ἱππικὸν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ αὐστριακοῦ δὲν ἔλαβε πλέον μέρος εἰς τὴν περαιτέρω καταδίωξιν· τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο διόλου ἡ συνέπεια πραγμενστέρως ἤττις, ἀλλὰ τῆς ἀνάγκης νὰ συλλέξωσι καὶ τακτοποιήσωσι τὰς μακρὰν δισπαρμένους ἴλας προτοῦ προχωρήσωσιν ἐκ νέου· πρὶν ἢ ὅμως κατορθωθῆ νὰ γείνη τοῦτο, ἐδόθη ἡ γενικὴ διαταγὴ τοῦ Βασιλέως νὰ πύσῃ ἐκάστη καταδίωξις. Τὴν τελευταίαν ἀντίστασιν ἀντέταξε μετ' ἐθελουσίας τὸν θάνατον ἀψηφούσης τὸ αὐστριακὸν πυροβολικόν, ὅπερ ἐν γένει τὴν ἡμέραν ταύτην περιεβλήθη δόξαν μεγάλην καὶ ὑπέστη ἄνευ γογγυσμοῦ τὰς βραυτέρας ἀπολείας ἵνα προστατεύ-

σῃ ὅσον δυνατὸν περισσότερον τὴν ὑποχώρησιν τῶν φευγόντων συμπολεμιστῶν του. Ἐν τούτοις οὔτε ἡ αὐταπάρησις οὔτε τὸ θάρρος αὐτοῦ ἠδυνήθησαν νὰ σταματήσωσι πολὺν καιρὸν τὰς προόδους τοῦ ἐκ τριῶν μερῶν ἐφορμῶντος ἀντιπάλου. Περί τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἑσπέρας, συνηγόντο ἐπὶ τῆς τῆς πεδίου τῆς μάχης διατεμνομένης στρατιωτικῆς ὁδοῦ, οὐχὶ μακρὰν τοῦ Καίνιγκραϊτε, τὰ στρατεύματα τῆς στρατιᾶς τῆς Σιλεσίας καὶ τῆς τοῦ Ἄλβης, μετ' ὀλίγον δὲ ἀφικνοῦντο ἐνταῦθα καὶ ἀποσπάσματα τινὰ τῆς προχωρούσης στρατιᾶς τοῦ πρίγκηπος Φρειδερίκου Καρόλου. Ὁ Βασιλεὺς Γουλιέλμος διήλθεν ἔφιππος τὸ ἐκτεταμένον πεδίου τῆς μάχης, χαίρειζόμενος πανταχοῦ ὑπὸ τῶν ἐνθουσιωδῶν ἀλλοχλασμῶν τῶν στρατιωτῶν του. Εἶχε περιπέσει μίαν στιγμὴν εἰς τὸ πῦρ ἐχθρικοῦ πυροβολαρχίας, ἐξ οὗ, ὅπως ἔγραψεν εἰς τὴν Βασιλικήν σύζυγόν του, ὁ Βίσμαρκ τὸν ἀπεμάκρυνε δι' ἐντόνου παραινέσεως. Ἡ θέα τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐμάρτυρει ἐναργῶς τὴν ἥτταν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ· ἡ θλιβερά πληθὺς νεκρῶν καὶ πληγωμένων, αἱ ἀπέραντοι σειραὶ αἰχμαλώτων, οἱ σωροὶ ριφθέντων χαμηλῶν ὅπλων καὶ μερῶν στολῆς, πάντα ταῦτα ἀπετέλουν τὴν εἰκόνα αἰφνιδίας, οἰκτρᾶς φυγῆς.